

ספרוי — אוצר החסידים — ליאובאואריטש

שער
שלישי

קובץ
שלשת האור

היכל
תשיעי

לקוטי שיחות

בתרגום חופשי ללשון הקודש

על פרשיות השבוע, חגים ומועדים

•

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליאובאואריטש

•

שמות

(להלן ב')

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פאָרקווי

שנת חמישת אלפים שבע מאות שמות ושם לביריה

מחזור הראשון של לימוד הלקוטי שיחות
שבוע פרשת שמות, טו-כט בטבת, ה'תשפ"ו (ב)

LIKKUTEI SICHOT
TARGUM L'LOSHON HAKODESH

Copyright © 2026
by

KEHOT PUBLICATION SOCIETY®
770 Eastern Parkway / Brooklyn, New York 11213
(718) 774-4000 / FAX (718) 774-2718
editor@kehot.org / www.kehot.org

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording, or otherwise, without prior permission from the copyright holder.

The Kehot logo is a registered trademark of Merkos L'Inyonei Chinuch.

For dedications of the weekly Sichos, please contact us at: dedications@kehot.com

שמות ב

10

ז' השמות (אשר „כל המוחק אפילו אותן אחת בשבועה אלו לוקה“).

וביאר בכטף-משנה: „ונראה שלא ה' בגירושת רבינו (בגמרא⁴) אה' אשר אה'“, ונוסיף, ש„בנוסחא שנדפסה בבונצייה⁵ (של ספר הרמב"ם) נמנה השם „אה' אשר אה'“ בין שבעת השמות⁶. וכן מצינו עוד נוסחאות ברמב"ם⁷, שבהן נמנה השם „אה'“ בין השמות שאנו נמחקין.

אך בבדפוסי הרמב"ם (הנפוצים) שלפנינו לא נזכר השם „אה"^{8,12}. ונראה, שגם הבית-יוסוף גרס ברמב"ם בנוסחא הנפוצה (שהה אין שם זה נזכר), והא ראי, דאע'פ שכתב בעצמו על הגירושא הניל בכטף-משנה „ונוסחא נכונה היא דמני שם אה' בכל השבעה שמות“, מכל מקום, בספרו של אחריו הכטף-משנה, ובפרט שהוא

א. במקום אחד בלבד בכתב מצינו שנקרא הקב"ה בשם „אה' אשר אה'“, והוא בפרשנתנו (בمعنى שאלת משה²) „הנהAnci בא אל בני ישראל ואמרתי להםALKI אבותיכם שלחני אליכם ואמרנו לי מה שמו מה אומר אליהם³“; ויאמר אלקיהם אל משה אה' אשר אה' ויאמר כה תאמר לבני ישראל אה' שלחני אליכם⁴. ובגמרא⁵ נמנה „אה' אשר אה'“ בין השמות שאין נמחקין.

אבל הרמב"ם⁶ לא מנה את השם „אה' אשר אה'“ (או „אה'“ בלבד⁷) בין

(1) ג, יד.

(2) שם, יג.

(3) שבועות לה, סע"א. ועדין בירושלמי מגילה פ"א ה"ט. מס' סופרים רפ"ד.

(4) כ"ה במקומות שבהערה הקדומה⁸. וכ"ה בר' ורא"ש ס"י כב שבועות שם. אבל בירושלמי שבאותם שמות שם, וכ"ה במאייר סנהדרין (נו,

(5) ד"ה ובמס' שבועות רס"ג שבהערה 16.

(6) הל' יסוחת פ"ז ה"ב.

(7) ראה לעיל הערה 4. וראה לকמן בפניהם. וולהעיר מראב' ע' וחווקוני אין עוד (וראה גם רבותינו בעה"ת (א"ז): שהראשון (אה') שם והשנין (אשר אה') פירוש השם (וכ"ה בכבודי מאמר ד אות ג. וואה פ' קול יהודה שם וובהערה 26). וראה לקמן הערה 17, ומ"ש במו"ג שהובא לקמן ריש סעיף ה.

(*) babotot dz"n pl"ag, ב: ששודה שמות של שבת נקרא הקב"ה .. אה' אשר אה'.

(**) אבל דאה להמן בירושלמי ומס' סופרים שם (ה"ב) אל"פ ה' מהאה' (הובא ברמ"א י"ד סענ"ו וראה נ"ב שם).

.7) לרמב"ם שם.
 (8) וכ"ה בדק"ס שבועות שם שבב' כת"ז ליთא, עי"ש וובהערה פ' שם.
 (9) והוא בבדפוס ויניציאה רפ"ד וש".
 (10) וכן הביאו החולח'ם וקרית ספר לרמב"ם שם „אה'“ בתוך ז' שמות.
 (11) דפוס רומא לפני ר"מ ווכו"כ דפוסים כת"ז – ראה שורת הרדב"ז (ח"ה) לleshonot הרמב"ם ס"י אלף תז (לד): בדקנו בספריו הרב ז"ל כטיבת יד ונמצא כתוב בهم שם אה' – ראה עובדת המלך לרמב"ם (א"ז). ספר המדיע (ירושלמי, תשכ"ד) ווש".
 (12) וכן ליთא בדפוס קושטא רטט. וכנראה שכ"ה לרוב הנוסחאות שהיו לפני הכטף.

המדרשו, בדוחק עכ"פ¹⁹, שלפי זה לא נאמר ‐אהי‐ אשר אהי‐ בתורת שם, אלא פירושו ‐אני נקרא לפי עמי‐. ולפי זה מובן בפשטות גם הטעם שלא מצינו בתנך שנקרא הקב"ה בשם זה.²¹

גם מדרשת הגמרא²² (שהובאה בפירוש רשיי²³) על ‐אהי‐ אשר אהי‐ – ‐אל הקב"ה למשה לך אמר להם לישראל אני היתי עמכם²⁴ בעבודך זה ואני אהי עמכם בעבוד מלכיות‐ – ממשמע, שאין זה ‐שם‐, אלא בכך אומר הקב"ה (ליהי), שאינו נוגע מה שמו, לפיו שהוא עמהם והוא עמהם לעולם – הון כשנקרו באשם הווי – הרחמים – והן שנקרו באשם אלקים כו' (וע"ד פירוש הרמב"ז²⁵ בדרשה זו).²⁶

(19) כי קשה הלשון ‐נקרא‐, ובעיר הושוווה להשמות הווי, אלקים כו'.
(20) פ"י מהרו"ז שם. וראה פ"י מתכ' שם. ולהעיר מרבני בחמי כאן.

(21) פ"י מהרו"ז שם. וראה גם וראב"ע כאן (פסק טו): איןנו במקרא רק במקום זהה. פרדס דלקמן הערא⁴³.

(22) ברכות ט. ב. וע"ז בשם"ר שם. ע"ה⁴⁴.

(23) כה בברכות – בלשון עבר. אבל בפרש"י ‐אהי‐ עם בצרה הזאת – לשון עתיד (ובבשמי"ר, אהי עם בעבודך זה). וכ"ה נוסח הכ"י בדק"ס ברכות שם). והוא בהתאם לפירוש תיבת ‐אהי‐ שבסכתות. ואכ"ם.

(25) ע"ה⁴⁵ כאן פסקו יג: הקב"ה השיבו למה זה שאלו לשמי אין צורך לראי אחרית כו. ע"ש.

(26) וע"ז הוא לפי ב' ביאורים אחרים שברבנן פרשנו כאן. ולכארויה כן ממשמע מתחלה דברי הכוורי שם: וכאשר שאלו ואמר ואמרו לי מה שמו, ענהו לאמר מה להם לבקש מה שלא יכול להשיבו דומה מה שאמר המלאך (שפיטים יג, יח) למה זה תשאל לשמי והוא פלאי אבל ממשיר) אך אמרו להם אהי, ופירושו אשר

להלכה¹³ (בשולחן-עורך שלו¹⁴), כתב ‐וallow השבעה שמות‐ – ולא מנה שם ‐אהי‐, אלא הוסיף ‐ויש גורסין ג'‐ ‐אהי‐ אשר אהי‐.¹⁵

וציריך להבין: מדוע נקט הכספי משנה שהגירסת העיקרית ברמב"ם היא שם ‐אהי‐ אינו מהשמות שאין נמחקין? ובפרט שברוב נוסחאות הש"ס נמנה שם ‐אהי‐ אשר אהי‐ בין השמות שאין נמחקין¹⁶, ויש הגורסים כן גם ברמב"ם¹⁷, כן"ל.

ב. לכואורה יש לומר הטעם בזה: במדרש¹⁸ על הפסוק איתא: ‐אמר לי‐ הקב"ה למשהשמי אתה מבקש לידע לפני מעשי אני נקרא פעמים אני נקרא באיל שדי בצלבות אלקים בה/, כאשרני דין את הבריות אני נקרא אלקים כו' וכשאני מרחם על עולמי אני נקרא ה' כו', ומסים ‐הוי אהי‐ אשר אהי‐ אני נקרא לפני מעשי‐. ונפרש כוונת

(13) ראה שד"ה ברך ט כללי הפסיקים סי"ג. אותן כת. וראה שם אותן כת.

(14) יוז"ר טריע"ס ס"ט.

(15) וע"פ הנמן בשו"ע ‐טורו‐ (ובפרט באמ ג"ז מהב") ושם הובא בחד עם שאර השמות (כעדת אבי הרא"ש כנ"ל) ובשו"ע מוסיף ‐יש גורסין‐ ה'ז מורה דלי לא ס"ל כטורו.

(16) כדמות גם מזה שכ"ה גירסת הר"י, הר"ח והרא"ש שבועות שם. וכ"ה לדעת הרס"ג ורב האי גאון (הובאו בס' האשכול ה' סי"ז). סי"ז).

(17) ולהעיר שבבואר שמות קודש וחול' להמבר"ם (הוועתק בתורה שלמה פרשנו כאן אות קעט) כתוב: ‐אהי‐ אשר אהי‐ שתיהן שמות הקדושים שאינם נמחקים אהי‐ שלחני גם זה (השם) קדושים.

(18) בשם"ר פ"ג, ו. וש"ג.

האמת סכלותם ה' על מציאותו
יתעלה⁽³⁰⁾

ועל כך „למדו השם אז מדע
שיגיעו אליו יאמת אצלם מציאות
השם⁽³¹⁾.

בסוגנון אחר: הרמב"ם מלמדנו
ש„اهי אשר אהיה“ אין פירושו הגדרת
שם⁽³²⁾, אלא „הוזענו יתברך (למשה)
הראות אשר יתקיים בהם מציאותו אצל
חכמיהם⁽³¹⁾, וזהו תוכן⁽³³⁾ הלשון „אהי
אשר אהיה⁽³⁴⁾.

ד. אמן, מובן שתירוץ זה הוא
דוחק גדול: כיוון שלרוב נסחאות
השם „אהי אשר אהיה“ הוא א' מן
הسمות שאין נמחקים, וכן היא גם דעת
רוב הפסוקים, הרי דוחק גדול לאפשרי
מחלוקות ומן הקצה אל הקצה –
دلדעת מדרשי רוז'ל הנ"ל, הנה לא זו

ובעפ"ז י"ל, שלפייך סבירא לי'
להבית-יוסף אשר (לדעת הרמב"ם)
„אהי אשר אהיה“ אינו שם.

ג. ולכארה כו' משמע (ש„אהי
אשר אהיה“ אינו שם) גם מדברי
הרמב"ם גופא במורה נוכחים⁽²⁷⁾,
שמבואר בארכוה שאלת משה „ואמרו
לי מה שמו“, שלא היה כוונת משה
בכך לשאול לשמו של הקב"ה

כפי בלאו הכי לא ה' הדבר משמש
ראי' לבני ישראל אשר „ה' שלחני“
וכמו שmbואר שם: אם ידעו ישראל את
שמו ית', הרי מזה שמשה יאמר להם
את שמו אין כל ראי' ואות שה' שלחו
– כי כשם שישראל ידעו את שמו, כך
(יעאכו"כ) ידעו גם משה מקודם; ואם
לא ידעו את שמו – הרי שוב לא תהיה
לهم כל ראי' מזה שמשה יאמר להם
שזהו שמו ית' –

אלא שאלתו היא – בקש ראי'
עborom על מציאות השם, „מפני שבכל
בני אדם אzo אלא יחידים⁽²⁸⁾ לא היו
Marginists במציאות השם“, ואמרתו
„מה שמו“ היה „לגדלו ולהדרו בספרו
כאליו אמר שעצמך ואמתך לא יסכל
אותה אדם⁽²⁹⁾ משא"כ ב„שמו“ אפשר
שתהא לאדם „סכלות“ („אף שע"ז

אהי והטעם הנמצא אשר נמצא להם בעית
שיבחוני כו' וע"ש בפרשין.

(27) ח"א פט"ג. וראה בארכוה בפרשין
התורה כאן (רמב"ן, אברבנאל, עקידה ועוז) מה
שהשיגו על המוינו שם. ואכ"ם.

(28) כ"ה הלשון במוינו שם. ובוואצאת קאפה:
פרט ליחידים.

(29) לשון המוינו שם קרוב לסוף הפרק (וכן
הוותק בפי' שם טוב שם). ובוואצאת קאפה: לא
נעלה לשום אדם.

(30) פ"י שם טוב למוינו שם (ועד"ז הוא בפי'
אפודיו שם) – ע"פ המשך לר' הרמב"ם שם „ואמן
הறיק כ"י“ (ע"ש. ועד"ז בהוואצאת קאפה).

(31) מרוין שם. ובשינויו לשון בהוואצאת קאפה.

(32) וכן משמע קצת מזה שבספר הפרק במו"נ
שם ממשיך ומבהיר „וכו שם חסין... וכן צור כ"י“
דPsiטיאו שתוארים אלה אינם בכלל השמות
שאינם נמחקים. ומה שאומר ע"ז „שם“ כוונתו שם
ההואר. וכן בפרק א' שם „ואמן שאר השמות
כדיין וצדיק וחונן ורוחם ואלקים“ שככל
התוארים שהם רק כינויים (רמב"ם יוסחה^ת
שם ה"ה) עם שם אלקיים. ועד"ז הוא בכמה
מקומות בהפרקים שם. וראה צפפני מחד"ת ב. ב.

(33) להעיר גם מרבותינו בעה"ת כאן: שמא
יסבור מה ששמי אהי אשר אהי ולכך .. שמא
יראוני עוד ישראל אהי וטאות יהי' בידם שהרי
יש לו לקרות יהי' לעולם כו.

(34) ראה פ"י אפודיו למוינו שם: ואמר לו
יתעלה שיאמר להם אהי' אשר אהי' ר"ל שיבאר
לهم במוות מציאות מוחייבות המצתתו ואנו ידעו
שיש אלקה בעולם.

קרוב אל (והוא מעין) השם המופורש (שם הו')⁴¹ – יותר משאר השמות⁴².

וביחד עם זה רואים אנו, כנ"ל, שאט שאר השמות מנה הרמב"ם בתור שמות שאין נמחקין, ודוקא „אהי“ אשר אהי” (ע”פ שלפי הניל אף הוא א' השמות) אינו מהשמות שאין נמחקין.

ה. ויש לומר הביאור בזזה⁴³:

במוריה נזכרים שם מפרש ומבאר הרמב"ם את התואר „אהי“ אשר אהי”, וזה לשונו⁴⁴: וזה השם נגזר מן ה' והוא המיציאות .. והסוד כולם הוא בשנותו המלאה בעצמה המורה על המיציאות בענין התאר בו וධוק השם הראשון והוא המתואר אהי ושם השני אשר תארו בו אהי והוא הוא בעצמו וככלו הוא הראה שהמתואר

(41) ברשבם (פסוק טו) וחזקוני כאן משמע (וראה גם ר'א"ע פסוק טו) שהוי ואהי' הוי שם אחד. וכן מפורש ברמב"ן (ומבוואר בחייב) וטור הארוך באן. וראה מ"ש הרמב"ן בפי' דברי הת"א (אבל בת"א שלפנינו אין גירסת זו). ולהעיר מל' הכוורוי (שבהערה 26): אהי אפשר שי'ה' מן השם הוה (הינו שם הוי).

(42) כמפורט בדבורי בסוף"ב שמספר השם לעזה שמכארא ש אהי' אשר אהי' בהמשך לשם הוי: ומה שבזה מן העיון הדק אשר אנחנו בו ר"ל הרחיקת התוארים – ראה פ"י שם טוב שם. ולקמן בפניהם.

(43) ראה (ע"ד הקבלה והחידות) בביאור שם „אהי“: מגד מישים לוחבי ס"פ בראשית (מהד"ק). שעריא אורה להרוי גיקטיליא שער א' בתחילת ושער י"ד. פרדס שער כ' פ"א-ב' ועיטים רמוניים שם (וראה גם הנמן בהערה 41). ועוד. רואה ספר הליקוטים – דיאח צ"ז וספר העוכבים-ח"ב (ח"א) – ערך אהי'.

(44) וראה הלשון בהוצאת קאפה.

*) ובראב"ע שם דשניהם שמות העצם.

בלבד ש„אהי“ אשר אהי” אינו בכלל השמות שאין נמחקין, אלא שאין הוא „שם“ כלל!

ולכן מסתבר לומר, שמדרשי רוז'ל הניל אינם נוקרים את פירוש הכתובים מפשטם (ודורשים ש„אהי“ אשר אהי”) אינו מענה על שאלת משה „ואמרו לי מה שמור“ – כפושטו⁴⁵)

– אלא הם מוסיפים על הפשט – ש„אהי“ אשר אהי” יש בו גם רמז לעניין אחר, ראי' על מציאותו הוי⁴⁵.

ויתר על כן, מדברי הרמב"ם עצם במוריה נזכרים מוכח ש„אהי“ אשר אהי” הוא שם של הקב"ה³⁶: הרמב"ם פותח דבריו בזזה השם³⁷, ועוד – מפרש שם בפרטיות שהותכו וההכרה על מציאות האיל נמצא בלשון „אהי“ אשר אהי” ומבאר זאת בהמשך לביאור בתוכן שם הוי³⁸, ועוד – שבהמשך לביאור בזזה בפי' אהי' אשר אהי” מביבא³⁹ ו מבאר את שאר השמות: וכן שם י'ה .. וشد'י וכו⁴⁰; וכן ממשע גם מדברי הרמב"ן⁴¹ בשuibיא מדברי המורה נזכרים שם.

ויתירה מזו: לפי הרמב"ם במוריה נזכרים נמצא שהשם „אהי“ אשר אהי”

(35) וכן יש לבאר בדבורי הרמב"ן בפי' דברי המדרש. וראה טור הארוך שם.

(36) ראה פ"י שם טוב שם.

(37) שם ספ"ב. וראה שם פס"א בביאור שם הוי.

(38) ספ"ג שם.

(39) לפ"ז צ"ל (ראה לעיל העירה דלצדי קתני, דמ"ש' במלת „שם“ על חסין וצור (ועדי' בוגע לדין צדיק חנון ורוחום) פ"י תוארים; ועל אדני אלקים כר' אהי' – פ' שמות.

(40) עה"פ כאן. וראה גם רבינו בחיי.

מצוי ואי אפשר שלא יהיה מצוי. ובלשון הרמב"ם בספרו ^{היד}⁴⁹ „אמתת המציאות”⁵⁰.

ו. עפ"ז נמצא שיש חילוק עיקרי בין
השם „אהי“ אשר אהיה לשאר השמות:
שאר השמות⁵¹, כגון אדני אל-
אלקים אלקי צבאות, מתארים (לא את
„מציאותו“ של הקב"ה, אלא) את
הקב"ה כפי שהוא מתגלה ע"י בחותתו
ופועלתו (בלשון המדרש: לפ"מ מעשי
אני נקרא) – כפי שהוא שייך להשפעה:
אדני מלשון אדנות⁵², אתה אדון לכל
בריות⁵³, אלקים – „תקונית⁵⁴ ואמץ
אשר לו היכולת בעליונים ובתחותנים“,
או „תקינה⁵⁵ בעל היכולת ובעל הכוח
គולם⁵⁶ (ועדי"ז בשאר השמות).

ואפִילוּ שֵׁם שְׁדִיּוֹן שְׁלַדְבָּרְךָ הַרְמַבְּמַסְמֵךְ מִקּוֹרָו בְּתִיבַת "דִּיּוֹ", "וְהַשִּׁׁיּוֹן" בְּעַנִּין אֲשֶׁר, כְּמוֹ שְׁכָבָר, וַיְהִי עַנִּינוֹן אֲשֶׁר דִּיּוֹ, הַכּוֹנָה בָּזָה שֶׁהָוָא לֹא יַצְטַרְךָ

49) ריש הל' יסוה"ת.

(50) ואך שהתחלה ההלכה יסוד היסודות
ועמוד החכמוות הוא ר' חי ר' שם הגדוליים
להחיד' א' מע' רמב'ם בשם ר' דוד הנגיד נכד
הרמבי' (ס) ולא אה' ייל רצה לרמזו שם קדוש
שם העצם שם המפורש (ראה גם הדרן הנל'
בשורה (36) וא'').

(5) ראה מוען שם פס"א ופס"ג.

(52) מ"ג שם פס"א. ועד"ז בטושו"ע או"ח ס"ג

53) ב"ר פ"ז, ד.

דפסק כהטור ולא כהשו"ע (דהב"י) – ראה ל�מן. (54) שׁו"ע אדה"ז חאו"ח סוס"ה – וצע"ג

שׁו"ע או"ח שם. (55)

(56) וראה מונ"ג שם רפ"ב. ח"ב פ"ו. ובפס"א שם כללו עם שם דין צדיק רחום וחנון (כנ"ל ישירה 22). בלהט בה ארבעה הרכלים בהזירה"

העוז (32) (בראש מפריטים ישם)

שם מקומ" (52)

W-320-22 (5)

הוּא הַתֵּאָר בְּצָמָו וְהִי זוֹ בָּאוֹר עֲנֵנָי
שֶׁהוּא נִמְצָא לֹא בְמַצִּיאוֹת .. הַנִּמְצָא
אֲשֶׁר הוּא הַנִּמְצָא⁴⁵ כַּלּוּמָר הַמְחֹזֵב
הַמַּצִּיאוֹת.

כלומר – הרמב"ם מפרש, ש„אהי” אשר אהי” אינו שם המתאר כה ופעולה של הקב”ה, אלא הוא מבטא שום מצוי” – המצא וקיומו – דהקב”ה הוא לגמרי שלא באופן המצא של הנבראים; הממציאות דכל הנבראים היא דבר חדש – הם נמצאים, אבל יש אפשרויות שלא יהיו נמצאים, ויתר על כן – כך הוא בפועל (קודם שנמצאו ממשות המצוא); משא”כ ה„מצוי” דהקב”ה הוא מוחוויב המציאות.

וענין זה מבטא השם „אהי“ אשר אהי” – „הנמצא אשר הוא הנמצא כלומר המחויב למציאות“, מציאות המוכרחת להיות, מציאות מצד ⁴⁶ עצמה.

וזכר זה מוכרה (— ראי') מז' השכל, כפי שמשיך הרמב"ם שם⁴⁷, "וזה אשר יביא אליו המופת בהכרה שיש דבר מהויב המציאות לא נעדן ולא יעדן". עניין המציאות⁴⁸ מכריח שישנו "מצוי" שהו "מהויב" להיות

(45) בקafkaה ''מוצר'' שלא במציאות .. המציג אשר הוא המצויר'' (ועדי''ז הוא השינוי בין העתקת תיבון וקafkaה לעיל שם פנו''). ותרגם זה נראה יותר, ועדי לשון הרמב''ם בראש הל' יסוד התורה. וראה ''הדרון'' על הרמב''ם (קה''ת, ברוקליון שם³⁰) הצעה

(46) בביור עני אהיל אשר אהיל שהוא מהוויב המציגות – ראה גם רלבג' ואברבנאל פרשטונו. עיקרים מאמר ב פכ"ז. ועוד. וראה ללקמן הערה .60

47) במו"ג שם.

48) לא רק דהבריה מוכיחה שישנו בורא.

אני⁶². לדוגמה: ארץ ישראל קרויה ארץ הקודש, כי היא „ארץ אשר גור תמיד עניינה ה“ אלקיך בה מרשות השנה ועד אחרית שנה⁶³; בית המקדש – בית אשר תבנו⁶⁴, ושכנתו בתוכם⁶⁴, מקום של גילוי שכינה.

ועדיז⁶⁵ הוא גם בוגע ל„שמותת הקדושים הטהורים שנקרו באם הקב“ה⁶⁶. תוכנן הוא תיאור ה„פעולות“ וההתגלות ד„קדוש אני“ – הקב“ה, ולכון הרוי הם שמות קדושים, דהיינו מובדים משאר העוניים, שהם „חול“.

ומובן, שקדושה והבדלה יש לה מקום רק בין דברים שיש ביניהם (עכ“פ איוו שαιא) שיקות⁶⁶.

לדוגמה – אין אמורים שסבירא שכילת היא בגדר קדושה והבדלה מאבן⁶⁷.

וכל-שכון וקל-וחומר השם „אהי“ אשר איהי⁶⁸, דקאי על הקב“ה כפי שהוא בפני עצמו מצד עצמו, אמתת המציאותות, לא במציאות נמצא כלל⁶⁸.

(62) שמייניא, מד. מה. וראה קדושים יט, ב. ב. כו.

(63) עקב יא, יב.

(64) ישעיהו, ס, א.

(64*) תרומה כה, ח.

(65) לשון הרמב“ם הל' יסוה"ת רפ"ו.

(66) ראה תניא ח"ב פ"ט.

(67) כ"א בשם המושאל ובדוחק גדול.

(68) ועכ"ע – הרוי עפ"הן"ל שם איה ה הוא קדוש ומובדל מז' המשמות, ועכ"ד קה"ק לגבי קודש, ואולי ייל – א) דכוונת התואר שמות קדושים הוא בערך הבריאה – ולא ביניהם (שלכן אינו מחלוקת בין הוי (ואדי) לשאר המשמות). ב) חילוק מדרגות בקדושה היז' כאשר ישנו ערך ביןיהם, עכ"ד עשר קדושים שבאי עד לקה"ק (כלים פ"א מ"ז ואילך), כאן הדיות וכ"ה וכ"ג (ראה דה"א כג, יג; ויבדק אחרן

במציאות מה שהמציאו ולא בהתmaidו לזרתו, אבל מציאותו יתעללה מספקת בו⁶⁸ (שאין הקב"ה „זוקק“ לאך אחד כדי להמציא וקיימים תמיד את מה שהמציא⁶⁹ – הרי זה ואופן שהשם (שדי) מתייחס אל „מה שהמציא“, שפועלתו בבראה היא באופן „שהוא לא יצטרך למציאות מה שהמציא כי לזרתו“).

משא"כ „אהי“ אשר איהי⁷⁰ קאי על מציאות הקב"ה כפי שהוא מצד עצמו ובעצמו⁷⁰. שהוא „מחויב המציאותות“, אמתת המציאותות, ומוציא באופן ד„בלתי מציאות נמצאת“.

ז. עפ"ז מובן החלוקת בין שאר איהי: השמות שאין נמקין ובין „אהי“ אשר איהי⁷¹:

גדר הקדושה הוא – להיות הדבר מובדל⁷² מדברים אחרים, מצד היותו קשור למקור הקדושה – כי קדוש

(58) ובקafka: שאינו זוקק בהמצאת מה שהמציא ולא בהתmaidת קיומו לזרתו, אלא מציאותו יתעללה די בכר.

(59) ובפרדס (שער יט פ"א) ד„שם שדי מורה על שהוא שודד המציאותות“. ד. ובכחילה (ג"א עה"פ וגורות ה' פ"ה), כי שם איה מורה על שהוא תברך הוי שמאנו מתყים הכל כמו שנמשך מן העתיק קיום הכל, משא"כ שם הוי מורה שהוא נבדל מכל המציאותות ולא נבלה בשום נמצאה כו. ע"ש בפרטיות. אבל

במי"ע פס"ג (וכן במקומות שבבבירה (46) מפרש רק שקאי על עצמו שהוא נמצוא לא במציאות כנ"ל בפנים. וראה גם גבורות ה' שם (קרוב לסוף הפרק), שמרפרש בשם איה אשר איה „המציא אשר לא נודע ממנו רק שהוא הוי ולפיכך נקרא שמו איה כלומר הוייה ... אשר איה ר"ל שהוא הווה פשוטה בלבד וזהו אשר איה⁷³. ראה תוספתה של בדוק וזרה אשר איה⁷⁴. (61) ראה תוס"ב ופרש"י ר"פ קדושים. ובכ"מ.

ת. העניין הנ"ל – ש„اهי“ אשר אהי” (לפי גירסא זו שב„יד לררmb“ם) אינו שם קדוש, שם שאינו נמהך, משום שהוא מורה על מהויב המציאות, אמיתת המציאות – משתתק גם בנווגע (להלכה – עניין בהנחתת האדם:

איתא בגמרא⁶⁹ „הקורא הלל בכל יום הרי זה מחרף ומגדף“, ופירש ריש⁷⁰: „שנביאים הרשונים תיקנו לומר בפרקם לשבח והודיע“ כו' וזה הקוראה תמיד בלבד עתה אינו אלא כזכור שיר ומתלוצ‘.“

וידועה⁷¹ השאלה בזה: מפני מה אין לומר הלל בכל יום? הלא א' מענייני אמרית הלל הוא הבעת שבח והודיע להקב"ה על הנשים שעשה, וזה שיר בכל יום, כמו שאומרים „ועל⁷² נסיך באמתך יומם עמנוין“ ויתר על כן: הלא שבכל יום גופא מורכב מ„נסים⁷³ רבים תמידים ותוכפים כו'“.

ומבואר בזה⁷⁴, דכיון ש„בעל הנס איינו מכיר בנסיו“⁷⁵, אין מקום לומר הלל על כך – כי הלל נאמר על נס גלי דוקא.

אבל הדבר דורש הסברה: ידוע (ומוכן), שההתהות והבריאה יש מאין אף היא נס, גדול הרבה יותר מהנהס

אדיה⁷⁶ דש⁷⁷ שגור בפי כל – היוינו עצומה (תו"א יד, ב. מאמרי אדיה⁷⁸: תקס"ה ח"א ע' יב; עניינים ע' סה. ע. ועוד). ואכן⁷⁹.

69 שבת קי"ה, ב.

70 יהל אור (ואה"ת לתהלים) ע' קנד-ה.

וראה מדרש תלפיותאות ה' ענף הלל הגadol.

71 נוסח ברכת מודים שבשםו⁸⁰ ע. וראה יהל אור שם ס"ע קנג ואילך.

72 יהל אור שם ע' קנד מחייב המחקר. וש"ג.

73 נדה, לא, א.

דמצד זה אין שיר כליל לחלק בין נמצא דקודש לנמצא דחול.

להקדשו קדש קדשים). משא"כ שם אהי' שקיים על Amitiyat ha-mitzotot she-aino basog vugder ha-nemtzotim, gam la-dearot vgilim – bafim shemtagla ba-hoshot (ראה המשך תרשו"ז ע' תלב) וסה"מ תש"א ע' 39 ואילך) דמ"ש לררmb (הלו' יונהות פ"א"ד) „ויא לבדו האמת ואין לאחר אמרת אמרת מבדו כמותו“ – שלול גם מציאות מציאות אמרת מבלדו כמותו (ראה ד"ה העצמות הואר מחויב המציאות שמציאותו מעצמותו). ולהעיר ג"כ מהמובאarc בכב"מ (ראה ד"ה שובה תרפה"ו. ד"ה צעקו ורפה"ת. ד"הALKI נשמה תרצ"ט) דאמיתית עניין ד"ה עירוד לן⁸¹ הוא דוקא לגבי בח"י העצמות כי אופע מציאותו של האור הוא כאפונן המציאות שבעלמות ולא כמו עניין אמרת המציאות המזיאות בלחיה שהעצימות הואר אמרת המציאות המזיאות בלחיה נמצא).

וראה פרדס (שער כ') ועטיס רמנוני שם מה דשם אהי' נהגה דשם אהי' אינו מורה על שום פעולה ומדה כי אם על הוראות הгалלים אבל אינו מורה על גלי שום דבר ולפיכך מותר להגותו אותו כי הוא מורה העלמו וסבת רומיותתו" (עטיס רמנוני שם). ועפ"ז מתרץ בפרדס שם⁸² מה דשם בן ד' שהוא בת"ת אינו נהגה באוטיותו, ושם אהי' נהגה, כי אם ה"ש שם בן ד' נהגה באוטיותו ה"י מראה כי האצליות מושג זהה אין ראוי לרוב העלמו וכלן אנו הוגים אותו בהיכלו כי השגת הת"ת הואר במלכות" (פרדס שם ספ"א). וראה בבייאור יותר בפ"ב שם ועטיס רמנוני שם).

ועפ"מ⁸³ שם מובן החילוק בין שם אהי' לשם הוי (שאינו נמהך) גם לפירוש לררmb שם המפורש (מרוגן שם פס"א).
ולעכ"ג והסבירה בבה, כי 1) הוי' נק' (גם שם העצם (שעד"ז בקוח"ק – מקומ עצומ"ה), 2) עכבר"כ השם הוי' כשהוא בעלי נקודות (פרדס שם פ"א), 3) גם שם אהי' לכארה – (ובפרט ע"פ המדרש דהאר – ע"פ מישוי פוניה (שעפ"י מובנת בשפטות נחמת בניי ע"י הודעה זו), 4) ביאר

* וראה מגיד מיררים שם ושאר מקומות שבהערה 43.

אמירת הלל, שמתורום מן המצב של חולין שהי' שרו בו ומשבח את הקב"ה. משא"כ ענין הבריה יש מאין "היא נשימה ש אדם נושם" – הוא דבר המתקיים תמיד; בפועל אין מצב שתתבטל המצויאות דדברים אלו, וא"כ מצד ה"בפונל" לא שייך בזהו שינוי והבדלה בין מצב למצב – מעין הנ"ל ב"אהי" אשר אהיה⁸⁰.

אבל בחילוק עיקרי: שם הרי זה באמות, גם מצד בכה – מחויב המצויאות.

ולפיכך, אפילו מי שמרגיש שהבריה יש מאין היא "פלא (גדול) יותר מקרייתם סוף", ואשר זהו "בכל יום תמיד", ועד"ז ב"נשימה ש אדם נושם" – אין זה גורם אצל בפועל יצאה מגדרו ותבעו לומר הלל על זה – כי בפועל אין כאן שינוי, הפועל הוא תמיד במעמדו ומצבו.

ו. ע"פ כל הניל יש לתווך בין פירוש הרמב"ם ב"אהי" אשר אהיה" לפירוש הגמרא⁸¹ "אני היתי עמכם בשעבוד זה ואני אהיה" עמכם בשעבוד מלכיות:

"אני היתי עמכם בשעבוד זה" אין

דרקיעת ים סוף; וכדברי רבני הזcken בספר התניא⁸², שבריה יש מאין "היא למליה מהטבע והפלא יותר מקרייתם סוף" – ומאחר שהקב"ה "מחדש"⁸³ בכל יום תמיד מעשה בראשית" (– בכל רגע ורגע), מזוע מופרכת הסברא לומר הלל בכל יום, לתת שבח והודאי על הנס והפלא ד"המחדש⁸⁴ בטובו בכל יום תמיד מעשה בראשית? – ועאכ"כ במ" שמרגיש ענין זה⁸⁵?

ועד"ז קשה – אמרו רוזל⁸⁶ "על כל נשימה ונשימה ש אדם נושם צריך לקלס לבורא, מ"ט כל הנשמה תהיל י"ה, כל הנשימה תהיל י"ה, וא"כ, הרי על זה צריך לומר הלל בכל יום?

ט. ויל' הביאור בזה⁸⁷:

ענינו של נס הוא – הנגגה מיוחדת, מרוממת⁸⁸, שיש בה התגלות אלוקות. דהיינו, שהמצב וההנגגה שלפני הנס היו אופן שהאלוקות אינה בתגלות, ואח"כ נעשה בזה שינוי, שהיה התגלות אלוקות ע"י הנס, להיווטו למליה מגדר הטבע.

וכאשר אדם מישראל מבחין בהנגגה נסית זו, הרי זה מעורר אצל

(80) להעיר ממשנית (ראה רד"ה החודש תרט"ז ובסופו. לקו"ש חי"ז ע' 153 הערכה. 43. וש"נ) שהתמיידות שהנגגה הטבע שרשא מ"אני ה' לא שניתתי", "אנית מציאותיו ית'" (ל' העקידה פ' בא שער לח בתחלת) שלמעלה מכל עניין וגדר של שינוי.

(81) התיווך עם פירוש המדרש בא"י אשר אהיה (אני נקרא לפי מעש) מובן עפ"י בגבורות ה' (לפירושו ה"ב סוף הערכה 60) דמסיים שם "ומאחר שהוא הוי פשטוה לך אין לי תברך שם קבעו לך לפי המעשה של אותה שעה". ועפ"ז מובן גם לפירוש הרמב"ם.

(74) שער היחוד והאמונה פ"ב.

(75) גנות ברכת יוצר (בתחלה וסוף).

(76) ע"ד הנגגה אינה קושיא (כ"כ) וכמ"ש ביהל אור שם (וראה גם מדרש תלפיות שם כ"כ עניין הלל נתן על הנס שנראה לאכל").

(77) ב"ר פ"יד, ט. ועד"ז בדב"ר פ"ב, לו.

(78) וראה גבורות ה' הקדמה שני. נתיבות עולם (מהר"ל) נתיב הعبدת פ"ז. מדרש תלפיות שם.

(79) כמש"ג (ישע"י סב, יוד. שם מט, כב): הרימו נס, ארמים נס (פרשי"י יתרו כ, יז). וראה סדור מד, סע"ב. אואה"ת בשלח ד"ה ובין. ועוד.

נמחקים – דהיינו האור האלקי כפי שמאיר ע"י השמות הקדושים – הרי מצד העדר הגבלה דאלקות יכול האור האלקי להיות בכל מקום, וגם בಗלוות, אבל איןנו „עםם בשובוד“, „עםם בצרה הזאת“, אלא באופן שנשאר מרום ונבדל, „לא צר“ באלה;

משא"כ „אהי אשר אהי“, מחויב המציגות, הרי הוא „עםם בצרה זאת..“. – עםם בשובוד שאר מלכיות⁸⁹ –

ויש לומר, שזו גם מה שהשם אהי אשר אהי נתגלה לו למשה בעת התתגלות אליו „בלבת אש מותך הסנה⁹⁰“ – כי מהתגלות השכינה מותך הסנה⁹¹ יפלין, שאיפילו בסנה⁹² – „אין⁹³ מקום פניו ולא שכינה“.

(משיחות ש"פ' שמות וש"פ' וארא תשמו⁹⁴)

(89) וראה ל' רשי נצבים ל, ג. לקו"ש ח"ט ע' 183.

(90) פרשנו ג, ב.

(91) וראה פרשי שם: מותך הסנה ולא אילן אחר משום עמו אנכי בצרה. וראה שמ"ר שבהערה הבאה. תנומא פרשנו יד. מכילה דרשבי פרשנו ב. פ"ד/א רפ"מ. ויעד.
(92) שמ"ר פ"ב, ה.

פירשו שנמצא שם באופן שהדבר אינו „נוגע“ לו – כי נשאר הוא מובדל מן השובוד – אלא שהשבוד, כביכול, „נוגע“ להקב"ה, כמו שדייק רשי⁹⁵ „אהי עםם בצרה הזאת“, ומרקא מאא דבר הכתוב „בכל צורתם זו צר⁹⁶“.

וענין זה הוא מצד שכינה, ששוכנת ומתלבשת⁹⁷ עד למטה מטה ביתור – ומילא שכינה (עמהם⁹⁸ בגלותא⁹⁹ ואילו ז"א דatzilotot¹⁰⁰, ובפרט¹⁰¹ הכהן „לא (באלה) צר¹⁰²; משא"כ מצד מה שהוא שלא ערך מזה – מצד „אהי אשר אהי“):

כאשר מדובר במדרגת האלקיות השיכת לשמות הקדושים שאין

(82) ישע"י סג, ט.

(83) תניא פ"מ"א (ג, ב).

(84) מגילה כת, א. ספרי ס"פ מסעיה.

(85) זה"א ק, ב. וראה גם זה"ג צ, ב. קצז, ב. וכ"מ.

(86) עולם האחדות, כולם טוב. וראה תוע"א ס"פ תרומה.

(87) ראה יהל אור שבהערה הבאה ד"לו כואו הוא ב"א. ואכ"מ.

(88) ראה זה"א שם. יהל אור ע' שטא.

